

APPENDIX

INSTITUTIONUM

JURIS PUBLICI ET PRIVATI ECCLESIASTICI

§ I.

De juris canonici præstantia et utilitate in Gallia.

Quam utilis et præstans sit juris canonici scientia, testatur doctorum de hac disciplina encomium. « Non dubito, » inquit Pignatelli (t. I. cons. 14, n° 11), pronuntiare indigneum theologi nomine qui jus canonicum ignoret. » In dubium revocari nequit summa disciplinæ canonum præstantia. Studium enim viris ecclesiasticis Ecclesia non tantum commendavit, sed et imperavit. *Nulli sacerdotum liceat canones ignorare* (Dist. 38, can. 4) : Theologis, inquit Melchior Cano, qui Pontificum canones ignorant, nimis multa desunt ad usus theologiæ necessaria.

Hinc concilium provin. Rem. sic habet : « Opportunum pariter et æque NECESSARIUM est, ut theologiæ candidati de JURE CANONICO accuratius quampridem edoceantur. Juris enim illius ignorantia non indecora solum perhibetur, sed clericō admodum funesta... Quod ut pro nostra parte

« avertamus, JUBEMUS CANONICI JURIS DISCIPLINAM in quolibet majori seminario, quamprimum fieri poterit diligentia opera restitui. (Tit. XVIII, de Rat. Stud. p. 142). » Et Conc. Rupellense p. 41. « Nec tamen omittatur in nostra provincia theologica et CANONICA examinatio et graduum quorundam collatio. » Et hæc sufficiunt.

§ II.

De jure canonico Gallico in genere et de ejus recta notione ac definitione.

Operæ pretium est, in appendice, accurate discernere quid esse possit jus ecclesiasticum nationale, id est ecclesiis alicujus gentis proprium. In Gallia enim (sicut in aliis regionibus) falsa atque periculosa circa jus canonicum nationale opinio et persuasio diu invaluit, ut omnibus notum est.

Jus gallicanum intelligitur etiam ab his quorum doctrina hic confutanda est : *Jus aliquod Galliae proprium, et juri communi derogans*. Non enim hoc nomine vocari solent leges quæ sunt præter, sed non contra jus commune. Vigore enim legitime posse hujusmodi leges ecclesiasticas alicui genti proprias, nemo negat. His prænotatis, quærendum remanet, qua auctoritate nitatur jus gallicanum : Utrum summus Pontifex illud irritare possit.

Jus gallicanum ex supradictis derogatio est quædam juri communi. Illa autem derogatio legitime statui non potest, nisi auctoritate Summi Pontificis. Nam, vel statuta fuisse a potestate civili aut sacerdotali principe, quod vero qui sustineret, extra orthodoxam doctrinam misere aber-

raret : vel a potestate ecclesiastica a papali diversa ; sed patet a quacumque ecclesiastica potestate a papali diversa statui non posse juri communi derogationem, cum concilium oecumenicum remaneret invalidum, non accedente per confirmationem auctoritate Papæ : vel a consuetudine ; profitentur autem Doctores sententia unani, ideo tantum in jus erigi consuetudinem quia accedit legislatoris consensus, quamvis silentio tantum constans.

Summus Pontifex jus gallicanum irritare potest. Nam si jus fluxit ex concessione expressa, res patet; et si etiam exemptio introducta fuerit consuetudine, qui enim potuit consensu tacito firmare exemptionem, potest exemptionem infirmare, modo de retracto consensu constet. Idem dicendum est etiamsi jus gallicanum fuerit ab initio jus commune, et non evaserit particulare, nisi quia jus fuit alibi mutatum. Insuper jus gallicanum concordatis firmatum irritare potest, justa exigente causa, saltem ex generali canonistarum sententia, in hac gravissima quæstione.

Certum est, sub nomine juris gallicani, multa in Gallia a parlamentis, a regibus et a jansenistica secta contra sanctam Sedem propugnata et usurpata fuisse, quæ nullo legitimo fundantur titulo; unde non jus constituunt, sed tantum lugenda schismatis et rebellionis erga supremam Ecclesiæ auctoritatem tentamina. Unde semper requirendum est : fuitne derogatio juri communi de auctoritate ecclesiastica competenti (id est Papæ vel concilii oecumenici a Papa confirmati) sufficienter comprobata? Quod si ne consensu quidem tacito præfatæ auctoritatis derogatio nitatur, possidet jus commune, et derogatio pro rebellione habenda est. Ergo conditionibus legitimæ definitionis satis-

facere videtur hæc sequens : *Jus canonicum gallicanum sunt variae apud ecclesias Galliæ juri communi derogationes, auctoritate Summi Pontificis aliquo modo firmatæ.* Si quis autem definiret jus canonicum gallicanum his tantum verbis, *Jus ecclesiis Galliæ proprium, æquinvocationi et sensui erroneo locum daret.* Hoc modo enim jus anglicanum ecclesia anglicana a centro unitatis divulsa et schismatica definire posset.

§ III.

Per bullam qui Christi Domini videtur priscum jus canonum gallicanum antiquatum fuisse et annulatum. Et quid de novo jure canonico gallico.

Priscum jus canonicum gallicanum vocamus varias juri communi derogationes legitime in Gallia introductas et usque ad Pium VII vigentes. Quænam fuerint istæ derogationes legitimæ, difficile esset determinare, de quibusdam certo constat, de pluribus autem disputatum est. At vero hic quæritur an plene fuerit eversum per bullam qui Christi Domini : cuius verba hæc sunt : *Supprimimus, annulamus et perpetuo extinguimus, titulum, denominationem, totumque statum præsentem infra scriptarum ecclesiarum... cum respectivis eorum juribus, privilegiis et prærogativis cuiuscumque generis... Non obstantibus consuetudinibus etiam immemorabilibus.*

Ex his verbis deducitur, revera antiquatum fuisse priscum jus gallicanum, quodcumque istud fuerit. Et hoc certum videtur ex praxi ecclesiæ Romanæ. A sacra Congrega-

tione episcoporum et regularium negotiis præposita, postulaverat quidam Galliæ Præsul, licitum declarari usum plures media nocte in natali missas celebrandi et sacram fidelibus synaxim impertiendi. Valere autem urgebat episcopus illam consuetudinem, quod licet juri communi contraria diutissime ante concordatum anni 1801 obtinuerat, nec postea desierat. Quam rationem Em^{us} Orioli, dictæ congregationis Præfectoris, qui *cardinalis Ponentis* partes agebat, sic impugnat. « Per constitutionem qui *Christi Domini*, » id in scopo fuit ut destrueretur totus antiquus status, » substituendo hac eadem constitutione alium novum statum, omnino a priori, formaliter saltem diversum. Et « quamvis nihil expresse statuatur quoad pristinarum consuetudinum abrogationem, hæc tamen abrogatio tanquam « quid necessario consequens admittenda videtur. » Nec nobis dubium est quin constanter in hunc sensum futura sit Congregationum romanarum praxis.

Hinc videre est quid sentiendum sit de quorundam sistente qui perdurasse prisca ecclesiarum privilegia contendunt. Omni prorsus fundamento destitui systema illud facile evincitur.

Ex supradictis, ad determinandum jus canonicum in Gallia non inquirendum esse quid fuerit juris ante concordatum anni 1801. Sed tantum quid sit vel a jure communi, vel a concordato et decretis consuetudinibus subsequentibus firmatum. Hinc generatim poni posse videtur pro regula practica circa jus canonicum hodiernum in Gallia : *Standum juri communi, quoties non constat ei derogatum fuisse sive per Pium VII, sive aliquo post Pium VII legitimo titulo.*

In dubio autem an aliquid pertineat ad novum **jus gallicanum**, standum videtur pro jure communi. Jus enim **commune** possidet, nisi constat de derogatione aliqua.

Hinc certum est, excludi debent tanquam fontes **juris canonici gallicani novi**, tum articuli organici, tum **leges quæcumque** a mera potestate civili latæ, tum **decisiones concilii** status et tribunalium civilium.

Quatuor articuli declarationis cleri gallicani anni **1681**, sunt omnino a recta juris gallicani notione arcendi : **Nam** sunt quædam dogmata v. g. an Papa sit infallibilis, **an** sit supra Concilium OEcumenicum et supra canones. **Porro** **hujusmodi** dogmata ex sententia communis theologorum **falsa** et in se contra fidem, nullo modo possunt constituere **aliquid** **jus gallicanum**.

Jus gallicanum recte intellectum non aliud esse **potest**, quam jus auctoritate summi Pontificis nixum. Et **Papam** posse jus nationale quodcumque irritare, etiamsi **intercesserunt** concordata jus nationale constituentia, docent **auctores multi**, unde **jus gallicanum**, urgente necessitate, **semper** est per sanctæ Sedis auctoritatem rescindibile.

§ IV.

De requisita legum Pontificiarum disciplinam generalem spectantium promulgatione, ut obligent in Gallia.

Certum est requiri promulgationem ut lex humana **quæcumque** obliget, nec obligare legem a principe **publicari** mandatam, sed nondum promulgatam, etiamsi **privatum**

cognosceretur. Quæ doctrina de promulgationis necessitate, ut certa et indubitata ab omnibus admittitur. Sed acriter controvertitur utrum satis sit eas publicari Romæ, an etiam necessario promulgari debent in qualibet provincia.

Hanc ultimam sententiam zelo ardentissimo propugnaverunt quotquot exsistere jansenianæ hæresis et gallicanæ doctrinæ patroni. Nam si non valeat lex pontificia Romæ tantum promulgata, cum alibi impediri tam facile possit ipsius promulgatio, tota in nihilum abit Romanorum Pontificum legislativa potestas. Sed dicit Suarez, *nihilominus contraria sententia communis recepta est.* (De Leg. liv. vi, ch. xv, n° 3.)

Ex praxi sex ultimorum sæculorum sequitur certissime publicationem in provinciis non esse necessariam. A sex sæculis, Pontifices Romani obligatoria volunt et declarant decreta sua absque in singulis provinciis promulgatione, et fatentur ipsi gallicani sedem Romanam errare non posse in disciplina universali (nisi brevissime per transennam). *Hæc doctrina confirmatur*, ait Suarez, *ex praxi curiæ Romæ*, unde sedes Romana jam falsum systema contrarium practice declarat.

Hinc in conciliis provincialibus infra citatis nulla fit mentio de promulgatione constitutionum Pontificiarum, ideoque non agnoscitur ut necessaria in provinciis. Insuper per verba, AMPLECTIMUR; ACCIPIMUS; AGNOSCIMUS, vera in provinciis facta fuit promulgatio, posito quod necessaria fuisse; unde nemini dubium hac de re adesse potest.

§ V.

An necessaria sit legum pontificiarum disciplinam generalem spectantium acceptatio, tum episcopis, tum aliis, in Gallia.

Certum est Romanes Pontifices posse, si velint, legibus suis universos fideles ligare absque cujuscumque acceptatione. Sed ad vitandum errorem, distinguendum est cum P. Zaccaria (Antif. t. II, p. 200) quæstionem juris a quæstione facti. Quæstio facti est, utrum leges pontificiæ obligent quando nondum fuerint receptæ; quæstio juris, utrum possint obligare antequam recipientur: id est, an necessaria sit receptio.

Et certe quod summi Pontifices non intendant quibusdam legibus suis obligationem statim imponere, nisi prius istæ leges recipientur, sustineri licite potest, modo hoc tribuantur liberæ voluntati summi Pontificis. Et hæc sententia sustinetur a multis doctoribus catholicis. (Vid. Cardenas, Disp. 29, ch. 3, art. 2, n° 65, citans alios.)

At vero Papam non posse, etiamsi vellet, suis legibus obligare nisi acceptantes, est doctrina prorsus falsa et reprobanda. Et doctrinam oppositam, nempe posse Papam ita leges canonicas ferre, ut obligetur Ecclesia ad eas acceptandas, habet Suarez, non tantum ut certam, sed etiam tanquam de fide: « *Mihi videtur tam certa, inquit ut secundum fidem negari non possit.* » (De Leg. I. 4, ch. 16, n° 1.) Unde probatum remanet, ut leges pontificiæ obligent, si ita Papa velit, etiam absque acceptatione episcoporum. Et hoc cer-

tum est. A fortiori absque cleri secundi ordinis acceptatione.

Sed in hac gravissima quæstione, nulla superest difficultas ex nostris recentioribus conciliis a sancta sede recognitis. Etenim, de facto, omnes et singulas constitutiones disciplinam generalem spectantes acceptaverunt, sicuti et constitutiones dogmaticas. Sic habet Concilium Parisiense, 1849, p. 32. Amplectimur omnes et singulas constitutiones dogmaticas uti et illas quæ universalem ecclesiæ disciplinam respiciunt, specialiter quæ a conclusione Conc. Tridentini, usque in hodiernam diem prolatæ et promulgatae sunt. Declaramus etiam ac docemus eas sacerdotali sanctione non indigere, ut tanquam norma credendorum et conscientiæ regula ab omnibus suscipiantur, Conc. Turon... 1849, p. 50. Summorum Pontificum constitutiones dogmaticas omnes... accipimus, sicuti et constitutiones quæ universalem Ecclesiæ disciplinam respiciunt, illis nos omnino subjicientes ea, qua par est filiali obedientia. Similia exhibent acta conciliorum: Conc. Rem. p. 41. Aven. p. 9. Ausc... p. 28. Alb... p. 44. Lugd. p. 33. Tolos. p. 28. Sen. p. 17. Acquis... p. 33. Burd. p. 67. Bitur. p. 28.

Unde certum nobis videtur, in Gallia, dici posse generatim, jus commune possidere, quoties non constat ei derogatum fuisse sive per Pium VII, sive aliquo post Pium VII legitimo titulo. Dicimus generatim, propter alias quæstiones, v. g., de nominatione vicariorum parochialium, quam attribuimus episcopis contra jus commune, ex necessitate, quia summum jus commune necessitas.

Hinc verba in *Institutionibus theologicis ad usum seminiorum* apud nos sæpe usurpata: « *Hæc bulla non viget, vel*

non agnoscitur in Gallia, » emendanda sunt. Meminerint etiam magistri hujus decreti Con. Prov. Rup. 1853. « Libros alumnis theologiae proponendos summa diligentia vel per seipso, vel per viros idoneos examinent episcopi, nec ullum auctorem quoquo modo suspectum ad usum scholarum approbent, quantumvis per magistri dictata vel pronuntiata corrigendum. »

§ VI.

De placito regio seu Principis sacerdotalis, quoad Constitutiones Romanorum Pontificum in Galliis,

Multi adhuc in Galliis summa simplicitate credunt lugendam illam potestatis sacerdotalis tyrannidem et in jura Ecclesiæ invasionem, multo longius precessisse quam revera processit. Vetustior non est ille usus quam schisma occidentis, quod ab Urbano VI usque ad concilium Constantiense perduravit. Principes enim ne populi deciperentur a falsis bullis, prohibuerunt decreta Romani Pontificis absque consensu seu placito suo publicari. Pater Zaccaria, vir, ut omnes sciunt, eruditionis præstantissimæ, ut certam habet recentem hanc placiti regii originem. Exstincto autem schismate hanc facultatem ab Urbano VI concessam Martinus V sustulit; sed iterum politicarum artibus, favente jam protestantismo, placitum regium est revocatum.

Irrationabilis et omni prorsus fundamento destituta censenda est consuetudo Placiti regii. Talis enim consuetudo rumpit nervum ecclesiasticae disciplinæ et perniciosa ecclesiis regni, directe lœdit libertatem ecclesiasticam et nendum

consensu tacito summi Pontificis nitatur, ipsius contradictione legaliter expressa repellitur. Ergo nihil aliud est quam violentia in Ecclesiam, abusus et corruptela.

Antiquitati ignota, Ecclesiæ injuriosa et ejus potestati læsiva est illorum doctrina, qui volunt Ecclesiæ leges esse placito regio jure submittendas, ut vim habeant suam. Et P. Tarquinius in dissertatione hac de re invictissime probat: Esse error intolerabile ut ad exequatur id est placitum regium subjiciantur bullæ, brevia et quidquid regimi Ecclesiæ necessarium est.

In hac doctrina plane concordant omnia recentiora concilia non tantum quoad constitutiones dogmaticas, sed etiam quoad illas quæ universalem Ecclesiæ disciplinam respiciunt. Sic habet conc. Bitur. p. 28. « Declarantes insu- « per sanctione quamvis potestatis civilis nullatenus indi- « gere apostolicas constitutiones, tum dogmaticas, tum dis- « ciplinaires. » Et ita alia jam supra citata.

§ VII.

De consuetudinibus, seu de multiplice praxi contra jus commune jam a tempore Pii VII, in Galliis introducta, non contradicente sancta Sede.

Nulla forsitan existit quæstio quæ majoris sit momenti. Quam gravis et practica sit facile intelliget quisquis, historiæ ecclesiasticae memor, perpendet Romanos Pontifices ita sæpe difficultatibus coarctari, ut non nisi magno cum Ecclesiarum et animarum quasdam consuetudines extirpare et convellere possint. Quædam vero sunt prænotanda.